

M. Özgür Mutlu

Dünyanın Çivisi

Sol Kolumun Hikâyesi

Dedemin kurtulması ana rahminde bebekleri saran amniyon zarının acilen bulunmasına bağlıydı. Doğum anında bebekler bu zarı yırtarak dünyaya gelirlermiş. Doğmayacağı tuttu bebeklerin; o gün doğuran olmadı şehirde. Amniyon zarı bulamadılar. O da öldü. Kendi duvarını yıkıp doğuyordu insan fakat istediğinde kendine yeni bir duvar öremiyordu dayanmak için. Hayatta yıkılacak ve örülecek duvarlar olduğunu bilmiyordum o zamanlar.

Yüklendim. Bana mısın demedi duvar. Sağlam, yüksek ve aşılmazdı. Enine ve boyuna tarifsiz uzunluktaydı. Uzun süredir duvarın bu yanında duruyordum. Öte tarafa geçmem gerekiyordu artık. Duvarın arkasında ne olduğunu hatırlamıyordum; yıllar önce gördüğüm puslu, karanlık gecenin sonundaki aydınlık geliyordu aklıma yalnız. Bir de okul sıraları. Aklımda kalan son görüntü matematik dersinde sıraya kazıdığım adım. Beni o gün çıkışta almasalar Gar Aile Çay Bahçesi'ne gidecektim. Trenleri mi izleyecektim yoksa birine binip terk mi edecektim şehri, bilmem. Zihnimin aynası hatıralarıma güvenemeyeceğim kadar bulanıktı. Yıllardır aranan azılı bir kaçak gibi bükmüşlerdi kolumu arkaya. O zamandan beri duvarın bu tarafındaydım. Değişmiş olabilirdi dışarıda hapsedilen dünya; kurumuş olabilirdi ırmaklar, ağaçlar devrilmiş, trenler çoktan yol almış. Belki de her şey ahmakça aynıydı. İlk günden beri duvarın gediksiz, sert ve soğuk yüzüne sırtımı dayayıp oturuyor ve yükleniyordum. Arka tarafı görmeyi ne çok istiyordum.

Duvarın bu tarafını hak etmediğime emindim. Oysa ayaklanan kalabalığın bir parçası olmuştum çoktan. Etrafta mutfak tüplerine çeşitli aparatlar ekleyerek yaptıkları tasarım harika-

sı alev silahlarıyla gezinen adamlar vardı. Ölesiye korksam da korkmuyormuş gibi görünmeye çalışıyordum. Motivasyon grubu oradan oraya dolaşp, saz çalıp marş söylüyordu. Bazen coşku artıyor, herkes alkışlarla şarkılara eşlik ediyor, ardından sloganlar yükseliyordu. Bahçe duvarlarının kenarlarına çömelmiş oturan sıra sıra insanların her birinin yanında, duvara dayalı sopalarduruyordu. Bazılarında tahtadan yontulmuş tüfek maketleri bile vardı. Ne işe yarayacaklarını bilmesem de tedirgin ediciydi. Bahçenin tam ortasındaki kapkara kül tepesi, duvara atılan bir avuç çamurun bıraktığı şekilsiz, çirkin bir izi andırıyordu. Beş gün öncesine kadar yattığımız döşeklerden geriye kalan buydu. Döşeklerin her yanı aydınlatan alevi söndükten sonra uzun süre tütümtü duman. Kapkara, kuvvetli bir el gibi yükselmişti, yakasından tutup çekiverecekti neredeyse göğü yere. Yekpare bir blok halinde yükselen sıcak hava kütesine katılarak duvarı aşmanın hayalini kurmuştum dağılışını izlerken. Gök çıkmazında sıkışp kalmıştım oysa, üstümdeki geniş boşluk, dört yanım ve beton zeminle birlikte beni boğuyordu. O günden beri kıyıda köşede, bazen demir karyoların ya da sunta parçalarının üzerinde yatıyorduk. Akşamları bu tepeye birtakım eşyalar atıp ateşi canlandırıyorlardı... Ateşin dev aynasına dönüştürdüğü duvara düşen gölgelerin devinimi başımı döndürüyordu. O anlarda içime daha fazla kapanıyor, gölgem büyüdükçe kendimi daha da küçülmüş hissediyordum.

Duvara yüklendim. Tınmadı bile. Duvarın bir milim dahi kırıldamaması, önemsenmediğim anlamına mı gelirdi? Elbette beni hafife alıyordu. Bu hafife alıştan korkmuyor aksine daha da yürekleniyordum. Kendi adıma bir üstünlüğe çevirebilirdim küstahlığını ve umulmadık bir atakla alt edebilirdim onu. Zorlu bir duvardı, tamam. Duvarlar her zaman yaşlı bir erik bahçesinin yıkık, alçak duvarı gibi mütevazı olmayabilirdi. Erik bahçesinin duvarının alçaklığı eriklerin değersiz olduğu anlamına gelmezdi yine de. Kısa bacaklar kolaylıkla atlayıverseler de üstünden, neresinden baksanız duvardı –artık arkalarında yalnızca çoban

köpeklerinin korkusu kaldı, ağaçtan düşmek düşünülemez bile. Erikler o dünyanın en değerli hazinesiydi, ağızda bıraktıkları burukluk duvarı aşmanın mükâfâtı. Burukluk aceleci mutluluk... Tatlanmak biraz da bozulmanın, içi geçmenin bir adım öncesi olmuyor muydu? Tazelik ekşiydi, ağzı burardı, deliceydi, kolay teslim olmazdı, sıkıydı, kütürderdi ve alçak da olsa duvarları aşmak gerekirdi buna erişmek için. Çocukken değerli hazinelerin sahibi olmak umulmayacak kadar kolaydı. Oysa artık birçok engeli kolaylıkla aşabilecekken, uzun bacaklarımın üzerinden atlayacağı bir bahçe duvarı yok. Karşımdaki duvarı ise eriğin hayaliyle aşmam. Belki de yok duvar, sadece varlığına inandırıldım, belki gerçeküstü bir omuz darbesiyle taşları yıkıp geçeceğim. Bir masalın içinde olsam, uzayan fasulye sırıgına tırmansam, beyaz atımla üstünden atlasam, pelerinim gece kadar karanlık ve yıldızlı olsa... Babamı özlüyordum, onun bitmeyen masallarını.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, babam beşiğinden kalkmış, rakı dolu bardağını sıkı sıkı kavramıştı. Bu sırada boş beşik tıngır mungır sallanmaya devam etti bir süre. Babamın karşısında kalın, kara, babacan bıyıklarıyla oturan, üniversitede birlikte karatahtaya tebeşirle yıldız yumruk çizdikleri, can dostuydu. Babamın gözleri dolu, başparmağı mordu. Tokuş-turmak için kaldırdıkları kadehleri bir parmak altta kalsın diye yarışıyorlardı. Kadehler gitgide alçaldı, beller büküldü, sonunda incecik bardakların dipleri yere değdi çıt diye, hemen sonra kaldırıp kafaya diktiler. Babam dedemi anlatıyordu arkadaşına, kederliydi. Dedem ölmeden birkaç gün önce kardeşim, onun yatağının yanında oturuyordu ve yediği mandalinaları ekşi bulup mızımızlanmıştı. Dedemin son sözleri inler gibi, "Şeker kat da ye oğlum, şeker kat..." olmuştu. Şeker hastasıydı ve sade kahvesinin fincanını sehpa yerine dizine koyardı. Kurtulması için doğum anında bebekleri saran amniyon zarından bulunması gerekiyordu. Zarı ayağının kenarından çıkan kemiğin üzerine saracaklardı. Gençliğinde, beğendiği kızı gözetlerken duvardan düştüğünü anlatmıştı babam. Ayağındaki kemik öylece çıkmış

etinden, iyileşmiş sonra. Duvarda gözlediği kızla değil de nimenle evlenmiş. Şeker hastalığı çıkınca, belki otuz yıl sonra, eski yarası durup dururken tekrar açılmış banyo yaparken, bir daha da kapanmamış. Bebekleri saran zardan bulamadılar. O da öldü. Ertesi gün kalabalıkta babam, dedemin üzeri Büyük İskender işlemeli, mavi taşlı altın yüzüğünü bana verip tarif ettiği çekmece-deki kutuya koymamı istemişti. “İleride senin olacak,” demişti kızarmış gözlerini ovuşturarak. Yüzüğü hayranlıkla izlemiştim bir süre. Bir masal nesnesi gibi ışıldayan, kalın ve saltanatlı yüzüğün benim olacağı fikriyle çarpılmıştım. Fakat yüzüğün bana kalması için onun ölmesi gerekecekti. Ben de rakı içip çocuğum için yüzüğü çekmeceye bırakacaktım. Sevincim toz olup karıştı ölümlü havaya. Karmaşık duygulardı, tıpkı dedemin duvardan düşmesine sevinsem mi, üzülsem mi bilemeyişim gibi. Dedemi özlüyordum. Ondan çok şey öğrendim. Duvarların üzerinde durmak hakkında çok düşündüm. Ne kadar tahrik ediciydi duvarın üstü. Oturup ayaklarını aşağı sallarsın ya da yürür gidersin. İki tarafa da dahil değılsindir. O anda sabah, tunçtan bir kadın eli gibi sarılıp yakandan seni tutup aşağı çekecek gibidir, gece ise çarşafına dolanıp kaldığın sıcak bir yatak. Duvarın iki yanı da seni gözler, iki tarafa da göz kırparsın. Duvarın üstünde rahat olsan da tarafını seçip atlamak için yüreğın dayanılmaz bir istekle çırpınır, heyecanla dolar için, evet evet senin için, senin için anlatıyorum. Atlarsın. Çünkü arada yalnızca durulur, karar verilir ve taraf seçilir, yoksa dedemin başına geldiği gibi seni de silkeler üstünden duvar; dut gibi düşersin. Benimse aşmak istediğim enine boyuna duvarın üstünde oyalanmaya hiç niyetim yoktu. Düşmek sadece bir andı. Bir hayat istiyordum, sonunda bir an yaşadım dünyada diyebilmek için. Hayat işte, iç içe uzayan aynaların, sonunda noktaya dönüşecekleri bir an. Sonsuza giden bir grafik eğrisi üzerinde kayıyordum ve kum havuzu giderek yaklaşıyordu. O eğrinin ulaşacağı sıfır, bir can simidi olabilir miydi? Hayatımda eğrilerden eser yoktu artık, her şey köşeliydi, sivriydi ve duvarı aşmam gerekiyordu.

Çoğu gece uyumak gelmiyordu içimizden. Bir hafta önce-
sine kadar yanımda yatan sakallı adam dağda on yıl gezmişti
ve neredeyse hiç konuşmazdı. Ara sıra, buz kalıpları arasında
uzun süre ezilmekten morarmış parmaklarımın uçlarına baktı-
ğını fark ederdim. Bu morluk hâlâ geçmemişti, geçer diye umu-
yordum. Öylesine dalar giderdi ki parmaklarımı kıpırdatmaya
çekinirdim. Elimi oynatışım sanki onu engin gökyüzünden, uf-
kun derinliğinden çekip koparacak, tekrar duvarların ardına, bu
rutubetli odaya geri getirecekti. Fakat öksürük krizine tutulunca
ister istemez kıpırdanırdı ellerim. Ellerim şurada dursun, tüm
vücudum iki ay önce çüküme bağladıkları elektrikle sarsılır gibi
titrerdi. Bir süre sonra sakinleşir, göğsümdeki hırıltıyı bastırma-
ya çalışarak sarsak adımlarımla helaya gider, yan yana dizilmiş
keneflerden birine girer, kusardım. Helaların kapısı olmadığın-
dan, böğürtülerim çekili perdeleri kolaylıkla aşar, boş koridor-
da yankılanırdı. Bazılarımızı haftada bir, demir çatılı, küçücük
camları parmaklıklılı bir arabaya bindirip götürürlerdi. Bizi birbi-
rimize bağlarlardı. Beklerken, bağlandığım adamlardan biri elle-
rini kaldırıp bağırmaya başlardı. Boyu o kadar uzardı ki kolunu
kaldırınca ayaklarım yerden kesilir, bileğimdeki çeliğin acısıyla
ben de bağırmaya başlardım. İlk başta çığlık olarak çıkan sesimi
onların sesine uydurarak içimi kıyan bileğimin acısıyla, öfkeyle
haykırırdım. Sonra üzerimize dipçikler yağardı. Bu yorucu gün-
lerin ardından, hırpalanmış bedenlerimizi geri getirip bırakırlar-
dı. Duvarın dibine otururdum.

Duvara sırtımı dayayıp, ayaklarımla yerden destek alıp yük-
lendim. Etimde hissettiğim duvarın pürüzlü yüzeyinin verdiği
ilhamla bir gerçeği fark ettim. Acı duyuyordum; duvar sertti ve
ona sürtünen sırtım, ellerim acıyordu. Bacaklarımdan aldığım
güç arttıkça duyduğum acı da artıyordu. O acı veriyor, bense
acı çekiyordum. Oysa duvar olduğu yerde duruyordu, ona ge-
lip yüklenen bendim. Böyle düşününce fark ettim, duvarın bana
hissettirdiği acıyı aslında ben çoğaltıyordum. Onunla uğraşmayı
bıraksam gelip sırtıma dayanmazdı ya. Fakat duvarı ben örme-

miştim, onu arayıp bulmamıştım da. Bir sabah uyandım ve karşımda yükseldiğini gördüm. Hayır, ne kadar acı verse de yüklenmeden edemezdim duvara. Karşısında durmak bile ölümsüz bir masal kahramanı yaratıyordu benden. Ölümsüzlüğün masallardaki yalanlardan biri olduğunu bilmeme karşın hem de.

Annemi özlüyordum. Bir varmış bir yokmuş. Annem de bir varmış, bir yokmuş. Annem birden çok kez varmış, ama bir kez yokmuş. Annem yoğun olarak bakılıyormuş, annem morgdaymış, annem gasilhanedeymiş, annem mezardaymış, annem bir kez yokmuş. Röntgen filminde içi görünüyordu. Hiç benzemiyordu beni emziren memelere resimdekiler. Üstünde beyaz lekeler vardı; ölümü içinde taşıyordu. İncecik bir röntgen filmini yırtıp atmak bazen bir erik bahçesinin alçacık duvarından atlamaktan daha zor olabiliyordu demek.

Duvarın üstündeydi annem de. Bir yanı karanlık kör kuyu, içinde türlü mahlûkatın ve kaldırılan taşların altından fırlayan kırkayakların kaynaştığı, bir yanı kütür kütür, ağzı buran erikler, taze sürgün vermiş dallar, puslu dağın serin etekleri, karlı yücesi, gülün ipeksi yaprağı, suyun tadı, sabunun kokusu. Bir o yana yalpaladı, bir bu yana. Biliyorsun anne demiştim, bu denge oyunu daha fazla sürmez. Taraf seçip ağırlığını vermen gerekir. Bu tarafa gel anne, bu tarafa yüklen anne, bırak kendini, ben seni tutarım anne. Duvarın üstünde durmak için çok çabaladı. Benim parmağım mordu, vantilatöre kaptırmıştım. Canım çok yanıyor, gözlerim doluydu. Bu tarafa gelemedi. Bir anlığına dengesini yitirdi, karanlığa yuvarlandı. Annemin yürüdüğü duvar, hırsızlar tırmanmasın diye üzerine kırık cam parçaları sıvayan köy evlerinin bir buçuk adam boyundaki bahçe duvarları gibi alçak ve yürünmesi imkânsız olan duvarlardandı. O cam sıvalı duvarda yürüdükçe benim tabanlarım parçalandı. Sivri köşeler tabanlarımdan girip kalbimin zarına dek uzandı. Kalbimin zarı bebekleri saran zar kadar güçlü değildi, hemen yırtıldı; yatağım kan içinde kaldı. Buna rağmen yaşadım nasılsa ve her nefes alışımda daha da gömüldü duvarın camları yüreğime. Babam

dedemden kalan yüzüğünü bana emanet etmişti, ben de annemden kalan duvarı üstüne yıkacağım birini aradım. Çok uğraştım, kendimden başkasını bulamadım.

Annemin rahmi sancı ve kramplarla kasılıp gevşedikçe ilerlemiş, önlenemez bir akıntı içinde amniyon zarımı yırtıp doğmuştum. Neden benim amniyon zarımı saklamadınız? Onu dedeme verirdik. Açılan kemiğine sararlardı, o da duvardan düşmenin cezasını bu şekilde çekmezdi. Annem gidince, yeni sıyrıldığımı anladım zarımdan. İnce ama dayanıklı bir zarı aşmanın bazen sağlam temelli bir duvarı yıkmaktan daha zor olabileceğini öğrendim böylece. Koruyucu zırhum yok olup gitmişti. Anadan doğma üryan kaldım. Artık bu duvarı kendim aşmak zorundaydım. Yalnız başıma, çıplak, zarsız, korumasız...

Birkaç gündür ortalık çok karışıktı. Neler döndüğünü anlamıyordum. Elllerinde tüpten bozma alev tabancalarıyla ve kalın sopalarla dolaşan adamların sayısı artmış, duvarın bu tarafında seferberlik ve serbestlik ilan edilmişti. Kadınlarla aramızdaki bölme kaldırılmıştı. Hiçbirisini anneme benzemiyordu, açık memelerine bakmak, beyaz lekeler var mı diye kontrol etmek istiyordum. Hepsinin kollarında kırmızı bantlar vardı. Herkes yapabileceği işe göre bir gruba katılmıştı. Alınlıklardan yapabileceğimi düşünerek pankart grubuna katıldım ben de. Bir kısmımız büyük bezlere yağlı boya fırçalarıyla koca koca harfler yazıyordu. Ben ve iki kişi kollarımıza taktığımız kırmızı şeritleri hazırlıyorduk. Altmış yaşlarında bir adam kırmızı bez topundan uygun boyutlarda bantlar, bense sarı bezden yıldızlar, güneşler, aylar, flamingolar ve kara trenler kesiyordum. Bazısı yamuk oluyordu, aldırmiyorduk. Sonra kırmızı şeritleri ve benim kestiğim parçaları diğer taraftan gelen genç bir kadına uzatıyorduk. O da iki parçayı özensiz dikişler atarak birleştiriyordu. Neredeyse bütün gün hiç konuşmadan bu işle uğraşıyorduk. Hâlâ kolları boş olan insanlar vardı. Çevremizde duvarlar uzanıyordu, arka tarafa geçmem gerektiği aklımdan hiç çıkmıyordu, yaptığım işe kendimi kaptırdığım zamanlarda bile.